

Refleksje na 30-lecie

30-lecie reaktywowania działalności Polskiej Akademii Umiejętności (PAU) to idealny moment, aby wyrazić uznanie dla dorobku instytucji jakże zasłużonej dla nauki w Polsce, dla starszej siostry Polskiej Akademii Nauk. Łączy nas wszechstronna współpraca i wzajemny szacunek dla naukowych dokonań. Łączą nas liczni członkowie zarówno PAU, jak i PAN. Łączą także Archiwum Nauki PAN i PAU oraz Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie, które wspólnie obdarzamy troską. Nie do przecenienia jest wkład opiniotwórczy środowiska PAU. Głos ten jest wyraźnie słyszalny i niezwykle cenny

w sytuacji tak częstego odchodzenia od sięgania do naukowych podstaw czy korzystania z naukowych argumentów. Niezwykle ważna jest również aktywność PAU na rzecz współpracy i integracji środowiska naukowego w Polsce. Jestem głęboko przekonany, że PAU posiada wszelkie warunki, aby nadal inicjować nowe rozdziały badań naukowych oraz prowadzić szeroką działalność naukowo-publicystyczną. W imieniu swoim oraz Prezydium PAN życzę Polskiej Akademii Umiejętności, aby dla pożytku nas wszystkich, nieprzerwanie rozwijała i wzmacniała swój wybitny potencjał.

JERZY DUSZYŃSKI

JANUSZ LIPKOWSKI

Składając serdeczne gratulacje Polskiej Akademii Umiejętności z okazji Jubileuszu pragnę wyrazić, w imieniu Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, uznanie i wdzięczność. Uznanie dla niezwykle cennej aktywności i wielkiej roli, jaką PAU pełniła i wypełnia nadal. Zaś wdzięczność z powodu współpracy z naszym Towarzystwem od samego powstania w 1907 roku. Wśród ogromu ówczesnych trudności największą były problemy kadrowe. I wtedy ważną rolę wypełnili warszawscy członkowie Polskiej Akademii Umiejętności. Między innymi dzięki temu utworzenie TNW, jako kontynuatora Towarzystwa Przyjaciół Nauk, działającego od 1800 roku aż do upadku powstania listopadowego, było możliwe na wysokim, naukowym poziomie.

Nie ma tu miejsca na rozwinięcie wątków historycznych, ale chciałbym wymienić kilka kwestii, które uważam za kluczowe dla współpracy TNW i PAU. Zacznę od zacytowania wypowiedzi prezesa Polskiej Akademii Umiejętności, Kazimierza Kostaneckiego, w przemówieniu wygłoszonym w świeżo odnowionym Pałacu Szażycia na Zebraniu Uroczystym odbytym dnia 25 listopada 1932 roku. Towarzystwo obchodziło wówczas 25 rocznicę swego istnienia:

- *Akademia Umiejętności i Towarzystwo Naukowe Warszawskie pracowały równolegle jako bratnie instytucje, nieraz ku wspólnym łącząc się przedsięwzięciom.*
- *A gdy wreszcie z odmętu szalonej burzy dziejowej nastąpiła chwila odrodzenia Ojczyzny i Towarzystwo Wasze i Polska Akademia Umiejętności i inne towarzystwa naukowe stanęły wobec zwiększonych zadań, by we wszystkich dziedzinach wytwórczości duchowej torować szlaki własnej myśli naukowej.*
- *Jesteśmy współzawodnikami, ale we współzawodnictwie tym nie ma miejsca ani na zazdrości, ani*

zawiści, każdy postęp, rozwój i osiągnięte wyniki odzywają się radosnym echem w bratniej instytucji, jest to współzawodnictwo najszlachetniejsze, bo przyświeca mu dążność do pomnożenia wspólnego nam skarbu, rozwoju nauki polskiej, która utrwała podwaliny bytu narodowego.

- *Ta dążność podyktowała nam w ostatnich latach zjednoczenie się z innymi towarzystwami i instytucjami naukowymi, by przez wspólne działanie podołać brzemieniu odpowiedzialności w dążeniu do ożywienia i zapewnienia postępu nauki polskiej.*

Jednym z fundamentalnie ważnych efektów wspólnych działań było utworzenie federacji czterech naczelnych towarzystw naukowych, do której weszły: Polska Akademia Umiejętności, Akademia Nauk Technicznych, Towarzystwo Naukowe Warszawskie i Towarzystwo Naukowe Lwowskie. W tej federacji PAU była *prima inter pares*. Do niej należało przewodniczenie w Komitecie Porozumiewawczym, ona również odgrywała główną rolę gdy chodziło o reprezentowanie nauki polskiej za granicą.

Głównym osiągnięciem Komitetu Porozumiewawczego było zorganizowanie Rady Nauk Ścisłych i Stosowanych, a przy niej Komitetów Naukowych, złożonych z przedstawicieli ośrodków badawczych w poszczególnych dziedzinach nauk ścisłych i stosowanych. W ten sposób powstało 15 komitetów naukowych, a mianowicie (1) Astronomiczny, (2) Biologiczny, (3) Chemiczny, (4) Fizyczny, (5) Geodezyjno-Geofizyczny, (6) Matematyczny, (7) Antropologiczny, (8) Mineralogiczno-Geologiczny, (9) Rolniczy, (10) Leśny, (11) Medyczny, (12) Geograficzny, (13) Inżyniersko-Architektoniczny, (14) Mechaniczno-Elektrotechniczny i (15) Górniczo-Hutniczy.

Nad tymi komitetami naukowymi Komitet Porozumiewawczy powołał Radę Nauk Ścisłych i Stosowanych. ▶